

урок 17. *Лірика збірки “З низин і вершин”.*
Загальне уявлення про композицію збірки
(“Сікстинська мадонна”)

Завдання: опрацювати матеріал, написати опорний конспект. (О.В. Слоньовська Українська література 10 клас рівень стандарту, стор 88 - 93; О.І. Борзенко Українська література 10 клас, рівень стандарту, стор 74 - 79).

ТЕМА

Іван Франко вірш Сікстинська Мадонна - аудіо (прослухати)

“Сікстинська мадонна”

*Хто смів сказать, що не богиня ти?
Де той безбожник, що без серця дрозі
В твоє лице небесне глянуть може,
Неткнутий блиском твої красоти?
Так, ти богиня! Мати, райська рожє,
О глянь на мене з свої висоти!
Бач, я, що в небесах не міг найти
Богів, перед тобою клонюсь тожє.
О бозі, духах мож ся сумнівати
І небо й пекло казкою вважати,
Та ти й краса твоя – не казка, ні!
І час прийде, коли весь світ покине
Богів і духів, лиш тебе, богине,
Чтить буде вічно – тут, на полотні.*

Ідея: віра поета в перемогу краси, яка є невіддільною від добра. Втілення в образі жінки краси мистецтва, творчого натхнення.

Сонет “Сікстинська Мадонна” (1881) є справжнім шедевром. Він викликаний роздумами Франка над однойменною картиною Рафаеля “Сікстинська Мадонна”(1516), на якій поєднано божественне й земне начала, лик Богородиці з образом босоногої жінки.

Внутрішній рух цього жіночого образу підкреслюється тривожними тінями складок одягу, клубоченням хмар під ногами Мадонни, її задумливим поглядом, здатністю вмиль спуститися на землю і водночас залишатися недоступною.

Ця багатовимірність і динаміка Рафаелевого образу Мадонни проливає світло і на художню картину сонета Франка, овіяного високим шиллерівським духом: вірою в перемогу краси, невіддільною для поета від добра, а відтак божественного начала. У сонеті Франка жінка втілює красу мистецтва, творче натхнення, музу.

Образ жінки багатогранний, він асоціюється з архетипом матері – символ космічного і земного життя, берегинею родючості, смерті й воскресіння. Через символ вічного оновлення земна жінка виростає до образу матері-діви, чистої й непорочної краси.

У Мадонні поет вбачає богиню, «райську рожу», і, хоч не знайшов для себе богів на небесах, цій — поклониться, як богині. Краса мадонни справжня, прекрасна, щира, добра. Франко боготворить жінку, богиню-матір з дитиною на руках. Це дійсно гідно поваги.

Художні засоби

- Тези й антитези: *“що не богиня ти?”* , *“Так, ти богиня!”* ;
- епітети: *“лице небесне”* , *“райська роже”*;
- звертання: *“Так, ти богиня!”*;
- тропи: *“І небо і пекло казкою вважати, Та ти й краса твоя – не казка, ні!”* , *“Богів і духів, лиш тебе, богине, Читить буде вічно – тут, на полотні”*;
- Смыслову наповненість і багатозначність образу героя передають лексеми: *«боги»*, *«духи»*, *«висота»*, *«небо»*, *«небеса»*, *«лице небесне»*, *«мати»*.

Композиція зб. «з вершин і низин» - опрацювати текст

Композиція зб. «з вершин і низин» (ок)

I. Франко видав сім збірок поезій та цілий ряд поем і величезну кількість перекладів з світової літератури.

1893 року І. Франко видає друге, доповнене, видання збірки «З вершин і низин».

Збірка "З вершин і низин" — це складна мистецька будова з віршів, написаних у різний час і з різного приводу.

Збірка складається з 7 розділів, які умовно розподіляємо тут на 2 нерівні частини.

У перших трьох розділах — "De profundis", "Профілі і маски" та "Сонети" — зібрано ліричні твори.

В чотирьох останніх — "Галицькі образки", "Із жидівських мелодій", "Панські жарти" та "Легенди" — твори епічні.

У цій збірці вміщено значну кількість *поезій першого десятиліття* літературної діяльності письменника.

Прологом до збірки подано "Гімн" ("Вічний революціонер"). Покладений на музику М.Лисенком у 1905 р., цей вірш став справжнім гімном українського національного відродження.

Збірка «З вершин і низин» – це не звичайний збірник поезій, це поетичний архів, нагромаджений за 20 років творчості Франка-поета. Через свій обсяг, а також специфіку складу вона не передруковувалась в цілості.

«З вершин і низин» – друга збірка творів І. Франка (перша – «Балади і розкази», 1876). *Вона мала два видання.* Перше, присвячене дружині поета Ользі Хоружинській, вийшло 1887 р. під назвою: «З вершин і низин. Збірник поезій Івана Франка. Накладом автора».

Наступне видання («З вершин і низин. Збірник поезій Івана Франка. Друге, доповнене видання. Накладом Ольги Франко», Львів, 1893, 468 с.) значно ширше від першого. Матеріал розподілено за тематичними циклами.